

EKONOMIUTSKOTTETS BETÄNKANDE 18/2008 rd

Riksdagens bankfullmäktiges berättelse 2007

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 20 maj 2008 Riksdagens bankfullmäktiges berättelse 2007 (B 9/2008 rd) till ekonomiutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- bankfullmäktigeordförande Timo Kalli
- lagstiftningsdirektör Pekka Laajanen, finansministeriet
- chefdirektör Erkki Liikanen, Finlands Bank
- direktör Anneli Tuominen och biträdande direktör Jukka Vesala, Finansinspektionen

- direktör Erkki Kontkanen, Finansbranschens Centralförbund
- direktör Anja Peltonen, Konsumentverket
- överdirektör Hely Salomaa, Försäkringsinspektionen
- professor i nationalekonomi Vesa Kanniainen, Helsingfors universitet.

Seminarium om finans- och varumarknaden

Den 10 september 2008 ordnade ekonomiutskottet ett seminarium för riksdagsledamöterna och massmedierna, där Finlands Banks chefdirektör Erkki Liikanen inledde med ett anförande under rubriken "Storm på finansmarknaden, ängslan på varumarknaden; De världsekonomiska vindarna sätter euroområdet i gungning?".

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Berättelsen redogör kortfattat för utvecklingen i världsekonomin och på euroområdet samt för orsaker och följder under 2007. I sammanfattningen står det att den kraftiga tillväxten inom den globala ekonomin fortsatte 2007, men i slutet av året började den amerikanska bankkrisen kasta en skugga över utvecklingsperspektivet. Krisen bröt ut i augusti och den fick återverkningar också på den europeiska finansmarknaden. Men finanskrisen inverkade ännu inte på realekonomins utveckling 2007.

Nu kan man konstatera att krisen inom den finansiella sektorn, som fick sin början i Förenta

staterna, har svällt ut på många håll i världen. Följderna har blivit att börskurserna rasat, den ekonomiska tillväxten avtagit och många länder sannolikt kommer att gå in i en ekonomisk recession. Bankerna i många länder lider brist på kapital. Interbankfinansieringen har försvårats och räntorna har varit höga. De här faktorerna har lamslagit utlåningen. Problemen inom den finansiella sektorn har återspeglats i realekonomin, vilket kan leda till ytterligare svårigheter och ökade kreditförluster. Det har krävts offentliga stödsatser för att bevara investerarnas och insättarnas förtroende för bankverksamheten.

Enligt en bedömning som utskottet fått kommer den internationella finansmarknaden att förbli stram åtminstone fram till början av nästa år. Den senaste tiden har räntorna varit på väg nedåt, vilket bromsar upp den negativa utvecklingen.

Finanskrisens konsekvenser i Finland. De finländska bankernas kapitaltäckning, lönsamhet och likviditet har hittills hållit en god nivå trots yttre störningsmoment. Bankerna har satsat på riskhantering, vilket har bidragit till att kreditförlusterna hittills varit små. Men enligt delårsrapporterna har bankernas resultat försämrats sedan 2007. De investeringar som finländska banker gjort i värdepapperiserade lånepaket (subprime) är små och ansvaren i de banker som gått omkull är små. Finanskrisen har ändå påverkat de finländska bankerna på så sätt att upplåningen blivit dyrare, det har förekommit oro bland insättarna och de marginalräntor som kunderna betalar har stigit. Också i Finland får finanskrisen återverkningar på realekonomin i form av en långsammare ekonomisk tillväxt och ökad arbetslöshet åtminstone inom vissa sektorer.

Riksdagen behandlar propositioner som avser att skapa beredskap för att vid behov stödja den finansiella sektorn och bevara förtroendet på finansmarknaden. Ekonomiutskottet kommer att yttra sig om dem i detalj när respektive proposition behandlas.

Finanstillsynen. I EU har man redan i åratal diskuterat en översyn av finanstillsynen till följd av att finansmarknaderna integrerats och olika kreditinstitut och kreditinstitutskoncerner blivit verksamma över statsgränserna. Idag är det praxis att hemstaten övervakar multinationella bank- och finanskoncerner. Tillsynen fungerar inte därför att praxisen varierar i olika länder och samordningen är bristfällig. Det har blivit uppenbart nu senast under den utbredda internationella finanskrisen. Finanstillsynen behöver ses över med det snaraste på EU-nivå och också i vidare utsträckning internationellt. En stabil finansmarknad som åtnjuter förtroende ingår som ett väsentligt led i en balanserad samhällsekonomisk utveckling. Finland bör aktivt arbeta för att samordna tillsynen.

Utskottet behandlar nu en proposition med förslag till lag om Finansinspektionen (RP 66/2008 rd), som är avsedd att reformera finanstillsynen i Finland. Lagen avses träda i kraft i början av nästa år.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår ekonomiutskottet att riksdagen som sin ståndpunkt godkänner

att riksdagen inte har något att anmärka på med anledning av berättelsen och

att detta betänkande sänds för kännedom till riksdagens bankfullmäktige.

Helsingfors den 7 november 2008

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jouko Skinnari /sd
vordf. Antti Rantakangas /cent
medl. Janina Andersson /gröna
Hannu Hoskonen /cent
Harri Jaskari /saml
Anne Kalmari /cent
Matti Kangas /vänst
Toimi Kankaanniemi /kd

Jouko Laxell /saml
Päivi Lipponen /sd
Marjo Matikainen-Kallström /saml
Sirpa Paatero /sd
Markku Uusipaavalniemi /cent
Ulla-Maj Wideroos /sv (delvis)
ers. Sampsa Kataja /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Eelis Roikonen.

RESERVATION

Motivering

Bankfullmäktige anser i sitt utlåtande att Finlands Bank och Finansinspektionen har skött sina uppgifter väl under året och att Finansinspektionens resurser är på en lämplig nivå.

Jag anser att Finlands Bank och Finansinspektionen har misslyckats med sina ekonomiska analyser och prognoser och att det kommer att få stora hävstångseffekter på landets ekonomi. För att undvika ytterligare skador föreslår jag att riksdagen skyndsamt vidtar åtgärder för att förbättra prognostiseringen av den nationella och internationella ekonomin.

Uusipaavalniemis reservation till RP 80/2007 rd den 7 december 2007 summerar i korthet frågan, som bl.a. Finansinspektionen, Finlands Bank, statsrådet och finansministeriet borde ha insett och beaktat i sin verksamhet.

Citat från reservationen (EkUB 10/2007 rd): "Kreditexpansionen ute i världen hotar gå på en mina vilket ögonblick som helst och därför lönar det sig att hålla fast vid fasta produktionstillgångar åtminstone inom de sektorer som Finland fortsatt är i stort behov av. De ekonomiska prognoserna för vårt land görs tyvärr fortfarande upp utifrån samma ekonomiska läror som inte heller hittills har lyckats förutspå regressioner eller depressionen, inte ens när krisen varit starkt överhängande.

Bruttonationalproduktionen inom euroområdet uppgick 2006 till ca 8 400 miljarder euro. Upplåningen har fortsatt i accelererande takt, på senaste tid med över 1 000 miljarder euro per år. Man behöver bara ägna sig åt lite huvudräkning för att inse att med de två siffrorna borde den ekonomiska tillväxten inom euroområdet vara något helt annat än vad den är. Att i allt snabbare takt öka skuldbeloppet, som redan nu är 14 200 miljarder euro inom euroområdet, stupar snart på en matematisk omöjlighet, om det inte

redan gjort det. Bara Europeiska centralbanken kan med hjälp av en våldsam inflation hindra penningmarknaden från att kollapsa.

Det är självklart att det existerar en bostadsbubbla i Finland, låt vara att man på officiellt håll hävdar det motsatta. Bostadslånen har gjort att det helt enkelt är omöjligt för en del av befolkningen att ta mer lån och en brant nedgång i bostadspriserna med en mängd skadliga bieffekter lurar runt hörnet."

I sin berättelse skriver bankfullmäktige: "Ursprungligen gällde kreditförlusterna bara de amerikanska s.k. subprime-bolånen, men problemet spred sig snabbt till hela den amerikanska och europeiska banksektorn". I analysen beskrivs ECB:s penningpolitik som försiktig och relativt lyckad, fastän det på samma sida finns en figur som visar att penningmängdstillväxten (M3) i euroområdet konstant hållit sig högt över referensvärdet. Som värst var den uppe i 12 %, medan referensvärdet är 4,5 %. Bankfullmäktige gör en hel del tvivelaktiga tolkningar i sin berättelse.

I euroområdet har det uppkommit nya krediter på upp till 2 000 miljarder euro om året, vilket snedvrider tillgångsvärdena. Genom krediter har man alltså skjutit till 2 000 miljarder euro i köpkraften. Det är en katalysator som leder till skuldsättning för kommuner och stater, nedläggning av fabriker och massarbetslöshet om den tar slut eller ens minskar lite. Den onda cirkeln förvärras om arbetslösheten ökar och hushållen förlorar i köpkraft.

Den globala kreditbubblan har nått sitt slut och ifall förhållandet mellan orsaker och följder missförstås i ekonomin kommer det att få katastrofala konsekvenser för staterna och medborgarna via felaktiga slutsatser och därigenom felaktiga beslut.

Förslag

Således föreslår jag att riksdagen som sin ståndpunkt godkänner

att riksdagen fäster allvarligt avseende vid att den nu rådande internationella ekonomiska krisen inte kunde förutses ännu 2007,

att riksdagen förutsätter att Finlands Bank, Finansinspektionen och riksdagens bankfullmäktige skyndsamt vidtar åtgärder för att förbättra prognostiseringen av den internationella och den finländska ekonomin och

att den här ståndpunkten sänds till riksdagens bankfullmäktige.

Helsingfors den 7 november 2008

Markku Uusipaavalniemi /cent